

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
e-ISSN:2458-9624

Cilt: 9 Sayı: 1 Sayfa Aralığı: 188-207 e-ISSN: 2458-9624 DOI: 10.51725/etad.1069634

REVIEW

Open Access

DERLEME

Açık Erişim

Apollon ve Marsyas'ın Müzik Yarışması Mitolojisinin Antik Dönem ve Avrupa Görsel Sanatlarına Yansımaları Reflections of the Mythology of the Musical Contest of Apollo and Marsyas on the European Visual Arts

Gürol Aytepe, Uğur Yıldız

ÖZ

Bu çalışma, Apollon ve Marsyas'ın müzik yarışması mitolojisinin Antik Dönem ve Avrupa görsel sanatlarına yansımalarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu yarışmayı anlatan görsel sanatlara ait eserler, geniş bir alan yazın taraması yapılarak ulaşılabilen 24 sanatçının 29 adet eserinde geçen bu mitolojik olayın tasvir edilme biçimini tespit etmek amacıyla betimsel analiz yapılmıştır. Çalışmada, tarihsel dönem, kullanılan objeler, figürlerin kompozisyona göre beden hareketleri ve yerleşme biçimleri, duygu durumları, giyinme tarzları ve beden uzuvlarının özelliklerine göre öne çıkan yönleri incelenmiştir. Verilerden elde edilen bulgulara göre; Antik dönemde M.Ö. 4. ve 5. yy, Avrupa'da 15. ve 19. yy. arasında yoğun bir şekilde sanatçılar tarafından işlendiği, dönemlere göre farklı müzik aletleri kullanıldığı, özellikle hikâyede sıkça geçen Marsyas'ın derisinin yüzülmesi sahnesinin Tanrı'ya itaatsizliğin bir cezası olarak vurgulandığı, efsanenin güçlü ile güçsüz arasındaki çatışmaya dikkat çektiği görülmüştür. Eserlerde Kral Midas farklı biçimlerde ve farklı kıyafetlerle hakem olarak gösterilmiştir.

ABSTRACT

This study was carried out in order to determine the reflections of the mythology of the music competition of Apollo and Marsyas on the visual arts of Antiquity and Europe. In order to determine the way this mythological event is depicted in 29 works of 24 artists whose works of visual arts describing this competition can be accessed by scanning a large area of the summer, a descriptive analysis has been carried out to determine the way this mythological event is depicted. The study was examined in terms of historical period, objects used, body movements and placement of figures according to composition, emotional states, dressing styles and prominent aspects according to the characteristics of body limbs. According to the findings obtained from the data; In the ancient period, B.C 4th and 5th centuries, 15th century in Europe and 19. where yy is committed between heavily by artists for the period according to different musical instruments used, especially in the last scene of the story so often highlighted as a punishment for disobedience to God Marsyas the skinning of myth, the weak with the strong, it was noted that he was paying attention to the conflict between. In the works, King Midas is shows a referee in different forms and in different clothes.

Yazar Bilgileri

Gürol Aytepe

Sanatta Yeterlilik Öğrencisi,
Süleyman Demirel
Üniversitesi, Isparta, Türkiye
guro_l_aytepe@hotmail.com

Uğur Yıldız

Dr. Öğretim Üyesi, Ahi Evran
Üniversitesi, Kırşehir, Türkiye
ugur.yildiz@ahievran.edu.tr

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Apollon

Marsyas

Mitoloji

Resim sanatı

Görsel sanatlar

Keywords

Apollon

Marsyas

Mythology

Art of painting

Visual art

Makale Geçmişi

Geliş: 08/02/2022

Düzeltilme: 26/04/2022

Kabul: 06/05/2022

Atıf için: Aytepe, G. ve Yıldız, U. (2022). Apollon ve Marsyas'ın müzik yarışması mitolojisinin antik dönem ve Avrupa görsel sanatlarına yansımaları. *JRES*, 9(1), 188-207. <https://doi.org/10.51725/etad.1069634>

Etik Bildirim: Bu makale, doküman analizi olduğundan etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Giriş

İnsanoğlu tarih boyunca kendini ifade etmek için çeşitli yollara başvurmuştur. Kimi zaman yaşantılarını bir mağaraya resmederek, kimi zaman bir heykel yaparak, kimi zamanda bir ezgide dans ederek veya şarkı söyleyerek kendilerini ifade etmişlerdir. Bu sebeple tarih sürecinde sanat, kendini ve yaşadığı çağı günümüze aktarabilmiştir. Bunu yaparken dini inanışlar, sosyal ve siyasi dengeler de sanatın anlatımını etkilemiş ve sanatçı her ne kadar farklı bir bakış açısına sahip olsa da toplumun bir parçası olduğu inkâr edilemez gerçeğini yansıtmıştır. Toplumların yaşantıları boyunca meydana getirdikleri inanışları, aynı zamanda mitlerine de yansıtarak, sanatçılar tarafından farklı şekillerde anlatılmıştır. Bu bağlamda çalışmaya konu olan Marsyas efsanesi resim ve heykel dallarındaki sanatçılar tarafından işlenmiş, efsanede geçen olaylar irdelenerek ayrıntılı bir analizi verilmiştir.

Efsaneye göre Marsyas'ın çaldığı kavalı (*aulos*) icat eden Tanrıça Athena'nın kendisidir (Fink, 2002, s.205). Kavalı çalarken yüzünün çirkinleştiğini derenin suyunda gören Athena bu duruma oldukça sinirlenmiş ve kavalı atarak oradan uzaklaşmıştır (Cömert, 2008, s.42). Bir başka anlatıma göre Tanrıça Hera ile Aphrodite, Athena'nın kaval çaldığını görerek alay etmişlerdir. Bunun üzerine de Athena Phrygia'da bir dere kenarında gerçekten yüzünün çirkinleştiğini görmüştür. Kavalı orada atmıştır ve atarken de bu kavalı alanı en büyük cezalara çarptırmaya yemin etmiştir. Kavalı bulan Marsyas, kavalıdan çıkan sesleri çok sevmiş, bundan daha güzel ses çıkaran bir müzik aleti olmadığını söylemiş, hatta Apollon'un lir'i (lyra) ile yarışma cesareti bile göstermiştir. Yarışmayı kabul eden Apollon ise bir şart koşmuştur: Kazanan, kaybeden için istediği cezayı verebilecektir. Efsaneye göre yarışma Lidya'da Tmolos Dağı'nda (Bozdağ) geçmektedir. Yarışmanın sonucunu belirlemek üzere Frigya Kralı Midas ve Musalar (ilham perileri) seçilir. İlk yarışmada sonuç alınamayınca, ikincide Apollon Marsyas'a kavalını tersten çalmasını söylemiş, kendisi de lirini tersten çalmıştır ve aynı sesleri çıkarmakta başarılı olmasına rağmen, Marsyas çalamamış ve yarışmayı kaybetmiştir. Kral Midas buna rağmen Marsyas'ın yanında yer alınca, Apollon tarafından kulakları eşekkulağına çevrilerek cezalandırılmıştır. Marsyas'ı da bir ağaca bağlayarak derisini yüzmüştür. Apollon daha sonra bu yaptığına pişman olmuş, lirini kırmış ve Marsyas'ı bir ırmak hâline dönüştürmüştür (Erhat, 2008, s.200). Bir başka benzer rivayet ise şu şekildedir; Musalar ilk yarışmada Apollon'u seçerken, Kral Midas Marsyas'ı seçmiştir. Buna sinirlenen Apollon Kral Midas'ın kulaklarını eşekkulağına dönüştürürken yine Marsyas'ı da bir ağaca bağlayarak diri diri derisini yüzmüştür. Derisini de bir mağaranın girişine asmıştır.

Elindeki flütü ile dağlarda, kuşa kurda resitaller veren Marsyas'ın Apollon'un mu yoksa Athena'nın mı gazabına geldiği belirsizdir (Uyguç, 1992, s.127).

Marsyas'ın öyküsü, Eski Yunan ve Roma'nın resim ve heykel sanatına da konu olmuştur. Bununla birlikte, döneminin tarih, coğrafya ve felsefe ile uğraşan aydınları tarafından da ele alınmıştır. Onların satırlarında, Marsyas'ın kibirli olmasının üzücü hikâyesini görmek mümkündür (Demiralp, 2014, s.90).

Herodot'un "Tarih"inde, Sicilyalı Diodoros'un "Tarih Kütüphanesi"nde, Plutarkhos'un "Alkibiades'in Hayatı"ndan, Amasyalı (Amasea) Strabon'un "Coğrafya"sında, Manisalı (Magnesia) Pausanias'ın "Yunanistan'ın Tasviri"nde, Platon'un "Euthydemos" Başlıklı Diyalogu'nda, Platon'un "Yasalar"ından, Claudius Aelianus'un "Tarihten Öyküler"inde, Yaşlı Philostratos'un "Tasvirler"inde, Genç Philostratos'un "Tasvirler"inde, Ovidius'un "Dönüşümler"inde, Ovidius'un "Roma Şenlikleri Takvimi"nde, Sahte Hyginus'un "Öyküler"inde, Yaşlı Plinius'un "Doğa Tarihi"nden, Statius'un "Şiir

Derlemeleri"nden, Sahte Apollodoros'un "Kütüphane"sinde, Athenaios'un "Filozofların Akşam Yemeği"nde, Nonnos'un "Dionysos'un Maceraları"nda binlerce yıl öncesine metinlerin ışığında bu efsaneyi okumak mümkündür (Demiralp, 2014, s.90-101).

Yöntem

Apollon ve Marsyas'ın müzik yarışması mitolojisinin Antik Dönem ve Avrupa görsel sanatlarına yansımalarını tespit etmek amacıyla resim ve heykel alanındaki sanatçıların bu mitolojik hikâyeyi tasvir etme biçimlerini ortaya koymak amacıyla bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz kullanılarak yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006, s.224)" bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunmaktır".

Etik Bildirim

Bu makalenin verileri alanyazın taranarak elde edildiğinden etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmaya ait görsel veriler geniş bir alan yazın taraması yapılarak, kütüphanelerde ve müzelerin internet sayfalarında bulunan kataloglarda yer alan 1 heykel, 2 rölyef, 26 resimden elde edilmiştir.

Veri Analizi

Efsanede geçen olay örgüsünü anlatan Antik Dönem ve Avrupa görsel sanatına ait eserlerin tarihsel dönemleri, kullanılan objeler, figürlerin kompozisyona göre beden hareketleri ve yerleşme biçimleri, duygu durumları, giyinme tarzları ve beden uzuvlarının özelliklerine göre öne çıkan yönleri analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde Marsyas efsanesine ait Antik Dönem ve Avrupa görsel sanatlarına ait eserlerin örnekleri incelenmiştir.

Antik Dönem Sanatında Efsane

Yunan sanatında efsane farklı şekillerde ele alınmıştır. En erken örneği, Plinius'unda bahsettiği gibi antik dönem heykel sanatçılarından Myron'un M.Ö. 450'lerde yaptığı bronz heykel grubunda görülür (Boardman, 2005, s.80) (Şekil 1). Muhtemelen Pausanias'ın Atina Akropolisinde gördüğü grup ile aynıdır. Orijinallerinin günümüze ulaşamaması nedeniyle birçok eser Roma dönemi örneklerinden bilinmektedir. Yarışma sahnesi M.Ö. 5. yy.ın son çeyreğinde, birçok kırmızı figürlü Attika Vazosunda yer almaktadır (Van Keer, 2004, s.30) (Şekil 2). Arkaik eserlerde Apollon'un kavalı, Marsyas'ın ise az sayıda örnekte kithara, yazılı bir kaynağa göre de lyra çalmaktadır (Carpenter, 2007, s.82). Mantineadan, 4. yy.ın son çeyreğine tarihlendirilen mermer bir kabartmada ise Marsyas çalarken, Apollon ise otururken betimlenmiştir (Şekil 3). M.Ö. 4. yy.dan bazı Attika vazolarında ise tam tersi sahneyi görmek mümkündür (Van Keer, 2004, s.31).

Şekil 1. Myron (M.Ö. 450)- Athena ve Marsyas.

Şekil 2. Pothos ressamı (M.Ö. 410)- Marsyas, Apollo ve Museler. (Van Keer, 2004, s. 30. Fig. 6)

Şekil 3. Praxiteles (M.Ö. 335 civarı) Apollon ve Marsyas rölyefi.

İtalya'nın Toskana bölgesinde, 1853 yılında bulunan ve bugün Louvre Müzesi'nde sergilenmekte olan M.S. 290-300'lere tarihlendirilen Apollon ve Marsyas Lahiti'nin (Şekil 4) olağanüstü bir bütüncül anlatımı vardır (Reclams, 2001, s.327-328). Muhtemelen öykü onunla başladığı için en solda kalkanı ile Athena görülmektedir. Daha sonra Marsyas aulosuyla yeteneklerini göstermektedir. Marsyas ve Apollon'un arasında kulak kabartmış bir mousa (Yunan Mitolojisinde

ilham perisi) ve onun da sağında Apollon sanki kıskançlık ve kızgınlıkla Marsyas'ı hem dinliyor hem de sıranın kendisine gelmesini beklemektedir. Apollon'un sağında bir mousa ve yerde uzanan büyük olasılıkla Nehir Tanrısı yer almaktadır. Üstte görülen figürün Midas olma olasılığı yüksek olmakla birlikte yine de kıyafet ve efsanede geçen özellikleri olan büyük kulaklı ya da Phrygia giysileri ile betimlenmemesi nedeniyle şüphe uyandırmaktadır. Sahnenin sonunda sağda ise yarışmayı kaybeden Marsyas'ın derisi yüzülmektedir.

Şekil 4. (MS 290-300) Apollon ve Marsyas lahiti. (Demiralp, 2014, s. 95. Fig. 3)

Avrupa Görsel Sanatlarına Yansımaları

Sanat tarihinde örneklerine en sık rastlanan mitolojik sahnelerden biri olan Apollon ve Marsyas arasındaki müzik yarışması 15. ve 19. yy.lar arasında sıklıkla konu edilmiştir. Bu uzun dönem boyunca konu çok farklı anlatımlara sahne olmuştur. Eserler farklı dönemlerde bile yapılmış olsa bile Pietro Perugino (15.yy. sonları) (Şekil 5) ve Hans Thoma'ya ait resimlerde (1888) (Şekil 6) sadece Marsyas ve Apollon'un yeteneklerini gösterir şekilde yer aldıkları görülür. Sahneler kompozisyon kurgusu olarak birbirine çok benzemektedir. Figürlerin yerleşimleri farklı olmakla birlikte her iki resimde de Marsyas elindeki kavalı ile yeteneğini gösterirken, Apollon Marsyas'ı tüm dikkati ile dinlemektedir.

Şekil 5. Pietro Perugino (15. yy. sonları) – Apollo ve Marsyas.

Şekil 6. Hans Thoma (1888)- Apollo ve Marsyas.

Kimi sahnelerde de kompozisyonda oldukça kalabalık bir anlatım yolunun tercih edildiği görülür. Çoğunlukla daha erken anlatımlarda efsane baştan sona tek bir karede işlenmiştir. Michelangelo Anselmi (1540) (Şekil 7) ve Jacopo Bertoia'nın eserlerinde (16. yy.) (Şekil 8) görüldüğü üzere efsane tek bir anlatımda tümüyle verilmeye çalışılmıştır. Her iki eser anlatımını Ovidius'un "Dönüşümler"ine dayandırmaktadırlar. 16. yy. İtalyan sanatçıların gravür eserlerinde de görüldüğü üzere aynı anlatımı tercih etmişlerdir (Chiquet, 2016, s.7-11). Anselmi soldan daha çok sağ kenardan efsaneyi başlatmış ve Marsyas'ın cezalandırılmasını sol kenara planlamıştır. Bertoia ise müzik yarışmasını sahnenin önüne alırken cezalandırıldığı sahneyi arka plana yerleştirmiştir. Her iki eserde de Marsyas ağaca dikey bağlanarak cezalandırılmıştır. Bertoia ayrıca Marsyas'ı insani vasıflarından çok satir (Antik Yunan Mitolojisinde yer alan yarı keçi yarı insan formundaki canlı) özellikleriyle resimlemiştir.

Şekil 7. Michelangelo Anselmi (1540) – Apollo and Marsyas.

Şekil 8. Jacopo Bertoia (16. yy) – Apollon ve Marsyas'ın Yarışması

Sahnelerin büyük çoğunluğunda Marsyas ağaca yaslanarak bağlanmış bir şekilde derisi yüzülürken resmedilmişken az sayıdaki örnekte ise ayaklarından baş aşağı biçimde bir ağaca asılmış, derisi yüzülürken resmedildiği görülmektedir. Sanzio Raffaello (1509-1511) (Şekil 9) tarihli fresk tavan paneli çalışmasında (bazı tarihçilere göre eser Raffaelloya ait değildir) uzatılmış figürlerin ilahi uyumun dünyevi tutkulara galip gelişini göstermektedir. Bartolomeo Manfredi'nin (1615-1620) (Şekil 10) eserinde daha dar bir kareyi tercih ederken, Giovanni Francesco Romanelli (Şekil 11) ise satir özellikleriyle yansıttığı Marsyas'ı ağaca bağlanmaya karşı koyar resimlerken, Apollon cezalandırıcı pozisyonda işaret ederek hükmün uygulanmasını emreder görünmektedir. Apollon müzik aleti olarak lyra, Marsyas ise pan flüt ile betimlenmiştir.

Şekil 9. Sanzio Raffaello (1509-1511) – Apollon ve Marsyas (Tavan Paneli)

Şekil 10. Bartolomeo Manfredi (1615-1620)- Apollo ve Marsyas

Şekil 11. Giovanni Francesco Romanelli (1610-1662) – Apollon ve Marsyas.

Marsyas'ın ağaca dikey bağlandığı örnekler oldukça fazladır. Bunların dışında Luca Giordano (1678) (Şekil 12) efsanenin en can alıcı noktası olan kollarından düz bir şekilde ağaca asılan Marsyas'ın Apollon'un sol kolundan itibaren derisini yüzmeye başladığı ve Marsyas'ın acılar içinde kıvrandığı anı resmetmiştir. Kompozisyon dikey iki unsur tarafından neredeyse iki alana ayrılmıştır: acıyı çeken ve acıya sebep olan. Marsyas her ne kadar gölgede kalıyor olsa da ayak detaylarından tam bir satır olarak yansıtıldığı görülmektedir. Peter Paul Rubens (Şekil 13) Marsyas'ın çektiği acıyı ikinci plana bırakırken birazdan yaşayacağı acıyı da hissettiğini yüz ifadesine eklemekten de kaçınmamıştır. David Teniers (1655-56) (Şekil 14) kompozisyonu geniş bir perspektiften aynı yaklaşımda anlatmayı tercih etmiştir.

Şekil 12. Luca Giordano (1678) – Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor

Şekil 13. Peter Paul Rubens – Apollon ve Marsyas.

Şekil 14. David Teniers (1655-56) – Apollo ve Marsyas.

Marsyas'ı bir satir olarak gösteren Teniers Giovanni Stefano Danedi'nin (1665) eserinde de görüldüğü gibi (Şekil 15) Apollon için müzik aleti olarak kenara bırakılmış keman yerleştirilmiştir. Danedi eserinde Marsyas'ı ne ağaca tam bağlamış ne de gövdesine yaslamıştır. Bir kolundan bağladığı Marsyas'ı boylu boyunca yere uzatmış Apollon'a karşı koyamaz çaresizliği içinde teslim olmuş göstermiştir. Filippo Lauri (1681) (Şekil 16) aynı yüzyıl içinde yaptığı aynı temalı eserinde (Şekil 17) Marsyas'ı ağaca dikey olarak bağlamıştır. Jan van Orley (1685-1735) sahneye sadece Apollon ve Marsyas'ı eklediği gravür eserinde (Şekil 18) Marsyas'ı bağladığı ağaçta acı çekerken Apollon'un derisini yüzerken göstermiştir. Charles Andre Van Loo (1734-1735) (Şekil 19-20) iki farklı çalışmasında detayları farklılaştırarak aynı konuyu ele almıştır. Her iki eserde de Marsyas ağaca bağlanmasına karşı koymakta olduğu görülmektedir. Şekil 19'da bu karşı koyuşu daha da vurgulamıştır. Arka planda şaşkınlıkla olacakları izleyen kişiler de sahneye eşlik etmekte ve bu telaşı güçlendirmektedir.

Şekil 15. Giovanni Stefano Danedi (1665) – Apollon ve Marsyas

Şekil 16. Filippo Lauri (1681) – Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor (Bakır Levha).

Şekil 17. Filippo Lauri (17. yy) – Apollon ve Marsyas.

Şekil 18. Jan van Orley (1685-1735) – Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor.

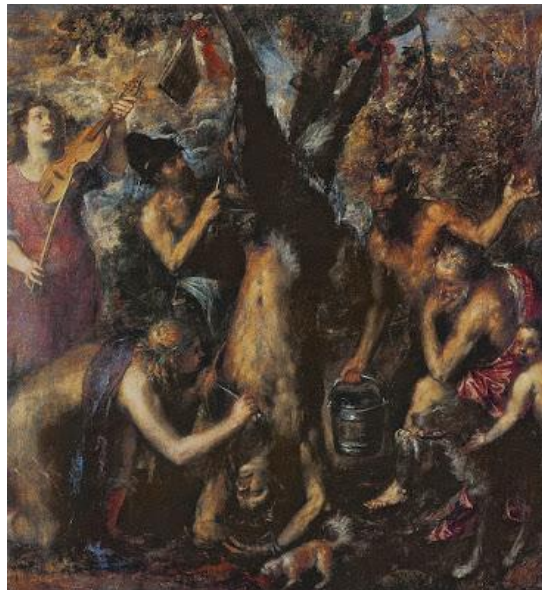
Şekil 19. Charles Andre Van Loo (1734-1735) – Apollon'un emriyle Marsyas'ın derisinin yüzülmesi.

Şekil 20. Charles Andre Van Loo (1735) – Apollon'un emriyle Marsyas'ın derisinin yüzülmesi.

Marsyas'ın derisi yüzülürken baş aşağı asıldığı örnekler daha sınırlıdır. Rönesans resminin Venedik'teki en büyük ustası Titian bu mitolojik temanın en seçkin örneklerinden birini yapmıştır.

İtalyan Geç Rönesans ressamlarından Titian'ın 1570'lerde yaptığı bu resimde (Şekil 21) yarışma sona ermiş, Marsyas ağaca ters bir şekilde asılmış, derisi Apollon'un hizmetkârları tarafından yüzülürken resmedilmiştir. En solda Apollon lir olması gereken elinde keman tutmaktadır. Sahnedeki en etkileyici figürlerden biri altın taçlı ihtiyar Kral Midas'ın büyük bir kederle Marsyas'a bakmasıdır. Melchior Meier (1581) gravür eserinde (Şekil 22) Apollon'u sahnede eserin merkezine yerleştirerek sağ elinde tuttuğu bir bıçak ile derisini yüzdüğü Marsyas'ı işaret ederken, sol elinde tuttuğu Marsyas'ın derisini de Kral Midas'a doğru tutmaktadır. Sol tarafta ağacın arkasında yer alan üzgün figürler, Marsyas'ın destekçileri olan satirler ve kıyafetiyle bir Phrighyalı görülmektedir. Sağ tarafta ise Midas'ın askerleri ve boynuzlarıyla yer alan bir Mousa uzatılan deriye dikkatlice bakmaktadır (Chiquet, 2016, s.14-17). Jusepe de Ribera (1637) (Şekil 23) her öğeyi kompozisyona dâhil ederek Marsyas'ın çektiği acıyı daha iyi anlamamız adına neredeyse tüm şiddetiyle gözlerimizin içine bakar haykırılarıyla bizi de hislerine ortak etmektedir. Bu feryad diğer figürlerde birebir görülmemesine rağmen Marsyas'ın haykırılarından aynı acıyı yaşadıkları verdikleri tepki ile açıkça görülmektedir. Apollon'un idealize edilmiş pürüzsüz ve beyaz cildini saran pelerini onu göğe yükselterek ilahi ile dünyevi çatışmayı anlatmaktadır. Marsyas'ın acılar içindeki haykırılarının bir başka örneği bu noktada benzer bir kompozisyonla Giordano'nun eserinde de görülmektedir (Sanchez-Spinosa, 1992, s. 25, Fig. 14). Aynı kompozisyonu ele aldığı diğer eserinde de (Şekil 24) detaylarda daha farklı bir anlatıma gitmiştir. Arkada görülen figürler daha önceki kompozisyondaki Marsyas'ın acısını içlerinde yaşamaktan uzaktırlar. Daha çok o ana gelinceye kadar geçen süreci değerlendirir gibi bir tavır içindedirler. İlk resimde neredeyse tüm noktalarda acı ve haykırışın her bir alanında hissedilen etkisi bu çalışmada sadece Marsyas ile sınırlı kalmıştır. Marsyas'ın ilk çalışmadaki gibi izleyiciyi resme ve çektiği acıya dâhil etmek için haykırıları ile gözlerine odakladığı an bu çalışmada da verilmiştir. Bu kompozisyonda ilkinde olmayan Marsyas'a ait flüt yerleştirilirken, ağaca asılı pan flüt ise aynı yerdedir. Apollon'a ait lir olarak bilinen müzik aleti ilk resimdeki gibi telli bir enstrüman olan muhtemelen keman, yine pan flüt gibi aynı yerde yer almaktadır. İlk çalışmada iki eli bağlı ve tanrıya karşı koyamaz olarak resmedilen Marsyas'ın sol eli bağlı olduğu görülse de daha serbest bırakılmıştır. Francesco Trevisani (Şekil 25) eserinde Marsyas'ı ayaklarından ağaca bağlayarak Apollon'a karşı koyamaz, ona ve yaşayacaklarına teslim olmuş, belki de kendinden geçmiş olarak resmetmiştir. Çevredeki figürler bir taraftan oradan uzaklaşmaya çalışırken bir taraftan da olaya tanık olmaya çalışır gibi görünmektedirler.

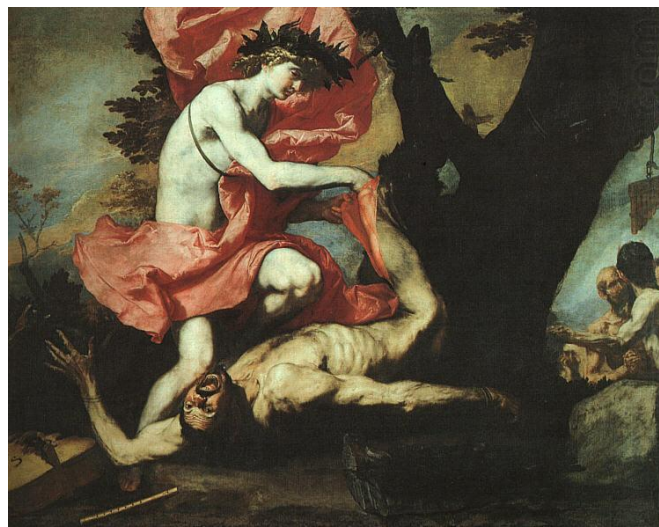
Şekil 21. Titian (1570) – Apollon ve Marsyas

Şekil 22. Melchior Meier'in (1581) – Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor.

Şekil 23. Jusepe De Ribera (1637) – Apollon ve Marsyas.

Şekil 24. Jusepe De Ribera (1637) – Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor

Şekil 25. Francesco Trevisani (1656- 1746) - Apollon ve Marsyas

Yarışmanın gösterildiği resimlerde genellikle hakem olarak yer alan Kral Midas kimi zaman eşekkulaklı olarak resmedilir. Her ne kadar efsaneye göre bu detay yarışmanın ikinci bir aşamasına işaret ediyorsa da anlatımlarda buna dair uygulama iki örnekle sınırlıdır. Simon Floquet (1634) eserinde (Şekil 26) ortada doğulu kıyafetler içinde oturan hakem konumunda yer alan Kral Midas'ı eşekkulaklı olarak betimlerken onun bu cezayı hak etmesine sebep olan Marsyas'ı işaret eder şekilde resmedilmiştir. Marsyas o esnada pan flütünü tersten çalmaya çalışmaktadır. Aynı sahne benzer özellikleri ile Jacob Jordaens tarafından (Şekil 27) betimlenmiştir. Marsyas'ı keçi ayaklı olarak değil insani bir özellikte resmetmiştir. Resmin sağ köşesinde yer alan figür Kral Midas'tır. İlk yarışmada daha iyi duyması için Apollon tarafından kulakları eşekkulağına çevrilerek cezalandırılmıştır. Apollon bu sahnede bir kurnazlık düşünerek Marsyas'ı alt etmek için müzik aletlerini ters çevirerek çalmayı teklif ettiği anı ve Marsyas'ın kendinden emin bir şekilde hemen pan flütü tersten çalmaya başladığı anı resimlemiştir. Midas'ın ise sağ elini açıp çaresizce bunun çok da adil olmadığını ifade eder şekilde ümitsizliği göze çarpmaktadır. Yarı çıplak başında bitkisel taçlı diğer yaşlı figür (Şekil 28) çoktan yarışmayı sonuçlandırmış bir şekilde elinde tuttuğu tacı Apollon'u yarışmanın galibi olarak belirlemiş görünmektedir. Jordens'ın bu sahneyi Peter Paul Rubens'in Apollo ve Marsyas adlı eserinden (Şekil 29) esinlendiği görülmektedir. Aynı sahnede başında daha çok Hristiyan resimlerinde gördüğümüz hare ile resmedilen Apollon, kendinden emin bir şekilde öne doğru adım atarken arkasında yer alan periler ona yüzlerindeki tebessüm ile eşlik etmektedirler. Apollon genç, mükemmel fiziğiyle, pürüzsüz ve beyaz teniyle tanrısal güçleri taşıdığını gösterir gibidir. Rubens Marsyas'ı bir satir olarak, insan vücutlu, keçi ayaklı ifade ederken bir aulos yerine, pan flütünü tersten çalmayı denemektedir ve yine önünde yer alan Midas eşekkulaklarıyla yarışmanın tekrar edildiği sahneyi işaret etmektedir.

Şekil 26. Simon Floquet (1634) – Apollon ve Kral Midas.

Şekil 27. Jacob Jardeans (1637) – Apollon ve Marsyas'ın müzik yarışması.

Şekil 28. Jacob Jordaens (1637) Apollon'un Marsyas'a karşı zaferi.

Şekil 29. Peter Paul Rubens (1577-1640) – Apollon ve Marsyas.

Sonuç

Antik dönemde Apollon ve Marsyas'ın mitolojik hikâyesi heykel, rölyef ve vazoların üzerinde betimlenmiştir. Ayrıca M.S. 290-300'lere tarihlendirilen Apollon ve Marsyas Lahiti'nin oldukça detaylı bir anlatımı olduğu görülmüştür. Avrupa sanat tarihinde örneklerine en sık rastlanan mitolojik sahnelerden biri olan Apollon ve Marsyas arasındaki müzik yarışması Avrupa görsel sanatlarında 15. ve 19. yy.lar arasında sıklıkla konu edilmiştir. Bu uzun dönem boyunca konu çok farklı anlatımlara sahne olmuştur. Ovidius'un "Dönüşümler'inin izlerini erken ve özellikle gravür örneklerde görmek mümkün iken daha sonraki yüzyıllarda Rönesans'tan 19. yy.ın sonlarına ressamların efsanenin can alıcı noktasına odaklandıkları görülür. Özellikle Marsyas'ın derisinin yüzülmesi sahnesi ağırlıklı olarak işlenmiştir. Burada din, felsefe ve estetik gibi unsurların, dini yaklaşımın etkin olduğunu söylemek mümkündür. Marsyas'a yapılan işkence ile Tanrı'ya meydan okumaya cesaret edenlerin bir ceza ile karşı karşıya kalacağı gibi simgesel bir yorum ön plana çıkmaktadır.

Karşıtlıklar üzerine kurgulanmış olan efsane temelde güçlü ile güçsüzün sonuna işaret etmektedir: Apollon'un güzelliği ve Marsyas'ın çirkinliği gibi. Efsanede en can alıcı nokta şüphesiz ki Marsyas'ın derisinin yüzülmesi sahnesidir. Bu sahneyi içeren 19 eser incelenmiş bunlar arasında da 14 eser Marsyas ağaca dikey olarak bağlanarak cezalandırılırken, 5 eserde de ters bir şekilde ayaklarından baş aşağı bağlandığı görülür. Baş aşağı resimlendiği sahneler 16. ve 18. yy.lar arasında dağılım göstermektedir. Ellerinden dikey olarak bağlandığı sahnelerde de aynı durum söz konusu olmakla birlikte, uygulamaların çoğunu 17. yy. örnekleri oluşturmaktadır. 16. yy.a ait 2 çalışmada efsanenin baştan sona tek bir karede resimlenmesi söz konusu iken 15. yy. ve 19. yy.a ait incelenen 2 eserde müzik yarışması anına ait Apollon ve Marsyas'ın konu edildiği örnekler farklı kompozisyonları oluşturmaktadırlar. Bunun dışında 17. yy. örneklerinde karşımıza çıkan sahnelerde kalabalık kompozisyon içinde yarışma anı ve efsaneye göre müzik aletlerini tersten çalmaya dair ikinci aşama resimlenmiştir.

Efsanenin betimlendiği dönemlere göre müzik aletlerinin çeşitlilik gösterdiği, lirin yerini keman, aulosun yerini ise kimi zaman tekli kaval veya pan flütün aldığı, sadece eserlerin birinde aulosun kullanıldığı görülmüştür.

Kral Midas'ın hakemliğinde gerçekleşen sahnelerde Kral Midas diğer figürlerin aksine giysiler içindedir. Kompozisyon olarak oturur pozisyonda ve kulakları eşekkulağı olarak betimlenmiştir.

Apollon ve Marsyas arasındaki bu mücadele temelde iyiliğin ya da haklı güçlülüğün kontrolsüz kibir duygusu altında yok oluşunun simgeleşmiş hâli olarak görülebilir.

Kaynaklar

- Boardman, J. (2005). *Yunan heykeli klasik dönem*. İstanbul: Homer.
- Carpenter, T. H. (2007). *Antik Yunan'da sanat ve mitoloji*. İstanbul: Homer.
- Chiquet, O. (2016). Le Mythe d'Apollon et Marsyas Dans la Peinture Italienne (XVIe-début XVIIe siècles): la Focalisation sur L'épisode de L'écorchement du Satyre. *Interfaces. Image Texte Language*, (37), 7-30.
- Cömert, B. (2008). *Mitoloji ve ikonografi*. İstanbul: De Ki/1.
- Demiralp, D. (2014). İlkçağ Anadolu'sunun Frigya yöresinden yükselen bir hüziün tınısı-antik metinlerin ışığında Satyr Marsyas'ın trajik öyküsü. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 88-104.
- Erhat, A. (2008). *Mitoloji sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- Fink, G. (1997). *Antik mitolojide kim kimdir?* (Ü. Öztürk, Çev.). İstanbul: Kabalcı.
- Sanchez, A. E. P. ve Spinosa, N. (1992). *Jusepe de Ribera 1591-1652*. New York: The Metropolitan Museum of Art.
- Reclams (2001). *Lexicon der Antiken Mythologie*, von Edwarb Tripp, übersetzung von Rainer Rauthe, *Mit 72 Abbildungen und 5 Karten*, Philipp Reclam jun. Stuttgart.
- Uyguç, A. (1992). *Güneybatı Anadolu'nun tarih öncesi halkı, Kar'lar*. Çine: Tunç.
- Van Keer, E. (2004). The myth of Marsyas in Ancient Greek art: Musical and mythological iconography. *Music in Art XXIX*/1.-2.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Basım). Ankara: Sözkese.

İncelenen Görseller

- Myron. (M.Ö. 450). Athena ve Marsyas [Şekil 1].
<https://www.museivaticani.va/content/museivaticani/it/collezioni/musei/museo-gregoriano-profano/Atena-e-Marsia.html#&gid=1&pid=1> [İndirme Tarihi:25.12.2021].
- Pothos Ressamı. (M.Ö. 410) - Marsyas, Apollo ve Museler [Şekil 2].
https://www.europeana.eu/en/item/2048077/Athena_Plus_ProvidedCHO_Bildarchiv_Foto_Marburg_t2_20322467_T_001_134_336 [İndirme Tarihi:25.12.2021].
- Praxiteles. (M.Ö. 335 civarı). Apollon ve Marsyas rölyefi [Şekil 3].
<https://ferreekeeper.files.wordpress.com/2015/10/273e6e6ce66f9f8919d0289c3f15d23f.jpg> [İndirme Tarihi:26.12.2021].
- Anonim (MS 290-300). Apollon ve Marsyas lahiti. [Şekil 4].
<https://ferreekeeper.files.wordpress.com/2015/10/112d00380ca885821c1783935444dc53.jpg> [İndirme Tarihi:26.12.2021].

- Perugino, P. (15. yy. sonları). Apollo ve Marsyas [Şekil 5].
https://ferrebeekeeper.files.wordpress.com/2015/10/m_anselmi_apolo_y_marsyas_1540_national_gallery_washington_samuel_h_kress_col.jpg [İndirme Tarihi:26.12.2021].
- Thoma, H. (1888). Apollo ve Marsyas [Şekil 6].
<http://www.artnet.com/artists/jacopo-bertoia/the-contest-of-apollo-and-marsyas-OlgYpVg5W4HfsS8kRPI6tw2> [İndirme Tarihi:26.12.2021].
- Anselmi, M. (1540). Apollo ve Marsyas (Şekil 7).
<https://www.wga.hu/frames-e.html?/html/r/raphael/4stanze/1segnatu/5/index.html>
[İndirme Tarihi:26.12.2021].
- Bertoia, J. (16. yy). Apollon ve Marsyas'ın yarışması [Şekil 8].
<http://www.artnet.com/artists/jacopo-bertoia/the-contest-of-apollo-and-marsyas-OlgYpVg5W4HfsS8kRPI6tw2>[İndirme Tarihi:26.12.2021].
- Raffaello, S. (1509-1511). Apollon ve Marsyas (Tavan Paneli) [Şekil 9].
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/17/Apollo_Marsyas_Romanelli_Louvre_Inv20348.jpg [İndirme Tarihi:28.12.2021].
- Manfredi, B. (1615–1620). Apollo ve Marsyas [Şekil 10].
<https://okuryazarim.com/wp-content/uploads/2018/03/Apollo-and-Marsyas-Bartolomeo-Manfredi-1582%E2%80%931622.jpg> [İndirme Tarihi:29.12.2021].
- Romanelli, G. F. (1610-1662). Apollon ve Marsyas [Şekil 11].
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Apollo_Marsyas_Romanelli_Louvre_Inv20348.jpg
[İndirme Tarihi:30.12.2021]
- Giordano, L. (1678). Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor [Şekil 12].
<https://izi.travel/en/1777-luca-giordano-apollo-flaying-marsyas/en>
[İndirme Tarihi:01.01.2022].
- Rubens, P. P. Apollon ve Marsyas [Şekil 13].
[http://www.artnet.com/artists/peter-paul-rubens/apollo-och-marsyas-2dyFb-m\]-4zky07TDMuFwA2](http://www.artnet.com/artists/peter-paul-rubens/apollo-och-marsyas-2dyFb-m]-4zky07TDMuFwA2) [İndirme Tarihi:01.01.2022].
- Teniers, D. (1655-56). Apollo ve Marsyas [Şekil 14].
<https://www.leegenhoek.com/object-detail-page/809730/0/apollo-and-marsyas>
[İndirme Tarihi:01.01.2022].
- Danedi, G. S. (1665). Apollon ve Marsyas [Şekil 15].
https://de.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Stefano_Doneda#/media/Datei:Giovanni_stefano_doneda_detto_il_montalto,_apollo_e_marsia,_1665_circa.JPG[İndirme Tarihi:01.01.2022].
- Lauri, F. (1681). Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor [Şekil 16].
<https://hadrian6.tumblr.com/post/173136389207> [İndirme Tarihi:01.01.2022].

- Lauri, F. (17. yy). Apollon ve Marsyas [Şekil 17].
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lauri,_Filippo_-_Apollo_and_Marsyas_-_Google_Art_Project.jpg [İndirme Tarihi:02.01.2022].
- Van Orley, J. (1685-1735). Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor [Şekil 18].
https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Jan_van_Orley_-_Apollo_skins_Marsyas.jpg
[İndirme Tarihi:02.01.2022].
- Van Orley, J. (1734-1735). Apollon'un emriyle Marsyas'ın derisinin yüzülmesi [Şekil 19].
<https://orionunevi.weebly.com/writings/yetenegin-cezalandrmas-apollo-ve-marsyas>
[İndirme Tarihi:02.01.2022].
- Van Loo, C. A. (1735). Apollon'un emriyle Marsyas'ın derisinin yüzülmesi [Şekil 20].
<https://www.wikiart.org/en/charles-andre-van-loo-carle-van-loo/marsyas-flayed-by-the-order-of-apollo-1735> [İndirme Tarihi:02.01.2022].
- Titian, (1570). Apollon and Marsyas [Şekil 21].
<http://arkeogezi.blogspot.com/2017/12/marsyas-ibretlik-hikayesi-ve-sanattaki.html>
[İndirme Tarihi:03.01.2022].
- Meier, M. (1581). Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor [Şekil 22].
<http://arkeogezi.blogspot.com/2017/12/marsyas-ibretlik-hikayesi-ve-sanattaki.html> [İndirme Tarihi:03.01.2022].
- De Ribera, J. (1637). Apollon ve Marsyas [Şekil 23].
<https://orionunevi.weebly.com/writings/yetenegin-cezalandrmas-apollo-ve-marsyas>
[İndirme Tarihi:03.01.2022].
- De Ribera, J. (1637). Apollon Marsyas'ın derisini yüzüyor [Şekil 24].
<http://www.fineart-china.com/htmlimg/image-03561.html> [İndirme Tarihi:03.01.2022].
- Trevisani, F. (1656 - 1746). Apollon ve Marsyas [Şekil 25].
<https://pixels.com/featured/apollo-and-marsyas-francesco-trevisani.html>
[İndirme Tarihi:03.01.2022].
- Floquet, S. (1634). Apollon ve Kral Midas [Şekil 26].
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f8/%27Apollo_and_King_Midas%27_by_Simon_Floquet%2C_c._1634.jpg [İndirme Tarihi:04.01.2022].
- Jardeans, J. (1637). Apollon ve Marsyas'ın müzik yarışması [Şekil 27].
<https://augusta-stylianou.pixels.com/featured/the-musical-contest-between-apollo-and-pan-jacob-jordaens.html> [İndirme Tarihi:04.01.2022].
- Jordaens, J. (1637). Apollon'un Marsyas'a karşı zaferi [Şekil 28].
https://en.wikipedia.org/wiki/Apollo_as_Victor_over_Pan#/media/File:Jacob_Jordaens_-_Apollo_as_Victor_over_Pan,_1637.jpg [İndirme Tarihi:04.01.2022].

Rubens, P. P. (1577-1640). Apollon ve Marsyas [Şekil 29].

https://www.wikigallery.org/wiki/painting_283887/%28after%29-Sir-Peter-Paul-Rubens/Apollo-and-Marsyas [İndirme Tarihi:04.01.2022].

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmanın çalışma süreçleri birinci yazar tarafından planlanmış ve uygulanmıştır. Kontroller ise ikinci yazar tarafından yapılmıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Bildirim

Bu makale, doküman analizi olduğundan etik kurul kararı gerektirmemektedir.